

S.

---

## Sceintiarum Historia

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/3, 519-520

---

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

**Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.**



w roślinach i minerałach. Była ona różnie wyjaśniana, zależnie od teorii, jaką uczeni posiadali na temat budowy materii. Mikroskopowe obserwacje autora dowodzą, że takie siateczkowe obrazy nie stanowią struktur rzeczywiście istniejących, lecz pojawiają się we wszelkich organach zależnie od określonych warunków mikroskopowej obserwacji, to znaczy od warunków dzisiaj dla nas wyjątkowych, lecz bardzo częstych przy użyciu ówczesnych mikroskopów i w warunkach oświetleniowych owej epoki. To „optyczne oszustwo” (Monro) nie było cechą sporadyczną, lecz stałą, tak że wywarło poważne konsekwencje w rozwoju mikroskopowej anatomii z nieuniknionymi oddźwiękami w myśli lekarskiej aż do I połowy XX wieku. Ogólnie biorąc, problem poruszony przez autora dotyczy wartości obserwacji mikroskopowej w ubiegłych stuleciach i znaczenia sporów z tym związanych.

Notatki archiwalne w tymże numerze zawierają listy dotyczące Roberta Boyle’a opublikowane przez A. M. Crino, przyczynki do korespondencji Bonawentury Cavalieriego (1598—1647), matematyka, autora klasycznego dzieła *Geometria indivisibilis continuorum quadam nova ratione promota* (1635) i bogato ilustrowany artykuł Gino Arrighi o Benedetto Saminiam i rękopisie w Bibliotece w Luce noszącym tytuł *Libro di disegni di orologi ed altre figure*, zawierającym rysunki tego architekta, biegłego również w naukach matematycznych, a zmarłego około roku 1582.

W numerze zamieszczony jest również nekrolog historyka nauki Luigi Tenca (1877—1960) i spis jego najważniejszych prac, pióra A. Procissi oraz — w wiadomościach bieżących — sprawozdanie z seminarium historii i filozofii nauki oraz matematyki w uniwersytecie waszyngtońskim, które odbyło się w sierpniu 1960 r. i V kolokwium międzynarodowego historii marynarki i ekonomii morskiej w Lizbonie we wrześniu ubiegłego roku.

S.

## SCIENTIARUM HISTORIA

Czasopismo to wychodzi w Antwerpii od dwóch lat, w języku flamandzkim, Większość artykułów z numerów 1—4 z roku 1960 posiada krótkie francuskie streszczenia. Historyka nauki zainteresuje przede wszystkim zawarta w każdym numerze bibliografia bieżąca wydawnictw z historii nauki, dotyczących Belgii i Holandii, tak samoistnych, jak i niesamoistnych. Bibliografowana jest bowiem bardzo duża ilość czasopism europejskich i pozaeuropejskich, nie tylko dotyczących ściśle historii nauki. Znajdujemy tu np. pozycje z *Normalisatie* (Verle D. Normen in de 16 e eeuw. 1960 N. 2), *Ur-Schweiz*, *Hydrobiologia*, *Documentation commerciale et comptable*, *Cahiers d'Histoire Mondial*, *Historisches Jahrbuch der Stadt Linz*, *Ciba Symposium*, *The Mathematics Teacher* itp. Przykłady te wskazują, że bibliografia jest dokładna i możliwie kompletna.

Przechodząc do treści artykułów zawartych w roczniku 1960 r., numer pierwszy zawiera artykuły P. Boeynaemsa, *O japońskim tłumaczeniu z roku 1822 anatomii chirurgicznej Palfina, wydanej w Lejdzie w 1718 r.*, dalej L. Elauta (jednego z redaktorów czasopisma) *O wykładzie J. Sylviusa na uniwersytecie w Louvain w 1557 r.*; o etiologii, objawach klinicznych i klęsce społecznej syfilisu oraz kilka krótkich doniesień i recenzji.

Numer drugi zawiera artykuły E. Spillemaeckersa, *O zarządzaniu magistratu brukselskiego z 1424 r.*, regulującym funkcje i obowiązki lekarzy, chirurgów i położnych. Jest to najstarsze znane rozporządzenie, dotyczące służby zdrowia w Niderlandach; tekst tego rozporządzenia załączony jest do artykułu, a oryginał znajduje się w archiwum miejskim w Brukseli. L. Elaut zajmuje się traktatem wierszo-

wanym o higienie Eobana Hessa (1488—1540) pt. *Saluberrima bonae valetudinis tuendae praecepta*, który wyszedł w Frankfurtu w roku 1578 z komentarzem Piotra Hasschaert d'Armentières. A. Evrard zamieszcza biografię lekarza-psychiatry Józefa Guislain, zmarłego w 1860 r. Artykuł A. De Smet dotyczy historii nauki w Bułgarii. Są to wiadomości zebrane w czasie pobytu autora w tym kraju na podstawie osobistych kontaktów z historykami nauki, dotyczą głównie działalności na tym polu Iwana Dujcewa, Wasyla N. Bakardijewa i M. W. Pawłowa.

Numer trzeci zawiera artykuły E. M. Krutzera, *O historii paleontologii okręgu limburskiego*, L. Elauta, *O tragicznym sporze między dwoma lekarzami, internistą i chirurgiem, ciągnącym się od 1806 r. w Gandawie*. W doniesieniach mamy m. in. uwagi nad szkieletem Lidwiny van Schiedam, holenderskiej świętej.

Numer czwarty zawiera artykuły H. L. V. De Groota, *O kilku matematykach antwerpskich z XVI w.* Są to wiadomości zebrane na marginesie pracy tego autora nad dziełem matematycznym Johna Weddingtona z 1567 r. Dalej mamy artykuł L. Elauta, *O broszurze P. Hoschaert'a z połowy XVI w.*, zawierającej jego metodę leczenia syfilisu. E. Frison daje biografię jezuitę Vincenta Gautiera (1827—1903) botanika i algologa, nauczyciela słynnego antwerpczyka Henri van Heurck, nieznanego zupełnie do roku 1957, gdyż nie zachowały się jego prace, ani też bogate kolekcje alg. W recenzjach wydawnictw jest m. in. omówienie rocznika „Lychnos” z roku 1959.

S.

#### ARCHIVE FOR HISTORY OF EXACT SCIENCES

W ubiegłym roku w marcu zaczęło wychodzić w Berlinie nowe czasopismo z historii nauki — „Archive for History of Exact Sciences”, którego wydawcą jest firma Springer. Numer pierwszy z 1960 r. zawiera dwa obszernie artykuły. Pierwszym jest C. Truesdella, *O programie badań nad mechaniką wieku Oświecenia (1687—1788)*. Jest to pierwszy z serii zapowiedzianych artykułów różnych autorów, mających na celu wprowadzenie ogółu czytelników w dziedzinę bieżących badań nad historią nauk ścisłych.

Drugim artykułem jest Arpada Szabó rozprawa pt. *Początki twierdzeń euklidesowych*, przedstawiająca w nowym oświetleniu zagadnienia wczesnogreckiej matematyki.

S.

#### „ARCHIVES INTERNATIONALES D'HISTOIRE DES SCIENCES”

Jeden z ostatnich numerów kwartalnika „Archives Internationales d'Histoire des Sciences” (nr 50/51, styczeń—czerwiec 1960) — organu Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki można w pewnej mierze nazwać numerem „polskim”, ze względu na stosunkowo dużą ilość pozycji autorów polskich w nim zawartych.

W części numeru brzmiącej „Notes et Documents” opublikowano dwie pozycje polskie, a mianowicie: doc. dra W. Voisé *La raison et l'expérience dans les sciences sociales de la fin de l'époque de la Renaissance* (s. 106—109) oraz prof. dra E. Olaszewskiego *Les problèmes de périodisation dans l'histoire de la science et de la technique* (s. 110—114). Obie te pozycje stanowią streszczenia wygłoszonych przez autorów komunikatów na Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki w Barcelonie we wrześniu 1960 r.